

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ

Збірник матеріалів

**XXVIII підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

24 лютого 2026

Київ 2026

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVIII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. Т.В. МАРЕНИ, Київ: МДУ, 2026. с. 353

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 9 від 25 лютого 2026 року)

Редакційна колегія:

Голова Марена Т.В., в.о. ректора МДУ, кандидат економічних наук, доцент;

Члени редколегії Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Демидова Ю.О., проректор з науково-педагогічної роботи та молодіжної політики МДУ, кандидат педагогічних наук, доцент;
Калініна С. П., доктор економічних наук, професор;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Марена Т.В., кандидат економічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;
Мельничук І. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Пирлік Н. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVIII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 24 лютого 2026 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методик викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

© Маріупольський державний університет, 2026

Яйленко Вікторія,
старший викладач кафедри дошкільної освіти
Маріупольський державний університет

ОБРАЗОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ РАНЬОГО ТА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Розвиток інклюзивної освіти в Україні є одним із пріоритетних напрямів державної освітньої політики, що відображено в нормативно-правових документах, зокрема в Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», державному стандарті дошкільної освіти. Інклюзивний підхід передбачає створення таких умов освітнього середовища, які забезпечують рівні можливості для навчання, розвитку та соціалізації всіх дітей, у тому числі дітей з особливими освітніми потребами (ООП).

У закладі дошкільної освіти інклюзія має особливе значення, адже саме в дошкільному віці закладаються основи особистісного розвитку, соціальної взаємодії та ставлення до себе й інших. Серед різноманітних видів дитячої діяльності образотворча діяльність вирізняється своєю доступністю, емоційною привабливістю та універсальністю. Вона не лише сприяє художньо-естетичному розвитку дітей, а й виступає важливим ресурсом інклюзивної освіти, забезпечуючи умови для самовираження, комунікації та включення кожної дитини в спільний освітній процес.

Образотворча діяльність у дошкільному віці охоплює різні види художньо-продуктивної активності: малювання, ліплення, аплікацію, конструювання з паперу, природних і нетрадиційних матеріалів. Вона є природною формою пізнання дитиною навколишнього світу та способом вираження внутрішніх переживань, емоцій і вражень [2].

Для дітей з ООП образотворча діяльність набуває особливої цінності, оскільки дозволяє компенсувати труднощі мовленнєвого, когнітивного чи рухового розвитку. Візуально-образна форма діяльності знижує вимоги до вербального спілкування, створює безпечний простір для самовираження та сприяє формуванню позитивного емоційного стану. Через колір, форму, фактуру дитина може передати власні почуття й ставлення до навколишнього середовища, навіть за умови обмежених мовленнєвих можливостей.

Наукові дослідження у сфері дошкільної педагогіки та спеціальної освіти засвідчують, що образотворча діяльність позитивно впливає на розвиток дрібної моторики, сенсорних процесів, координації рухів, зорово-просторових уявлень, що є важливими складниками загального психічного розвитку. Крім того, художньо-продуктивна діяльність сприяє розвитку

креативності, уяви, ініціативності, що відповідає компетентнісному підходу, закладеному в сучасних освітніх стандартах [1].

У системі інклюзивної освіти образотворча діяльність виконує низку важливих педагогічних функцій. Передусім це **розвивальна функція**, яка забезпечує всебічний розвиток дитини: інтелектуальний, емоційний, сенсомоторний та творчий. Через художньо-продуктивну діяльність діти навчаються спостерігати, порівнювати, аналізувати, узагальнювати, що позитивно впливає на формування пізнавальних інтересів.

Не менш важливою є **корекційно-розвиткова функція**, яка реалізується шляхом добору спеціальних технік і матеріалів відповідно до індивідуальних потреб дитини. Наприклад, робота з пластичними матеріалами (глина, тісто, пластилін) сприяє розвитку м'язового тону та координації рухів, а використання великих форматів паперу та широких інструментів – зниженню напруження у дітей з порушеннями опорно-рухового апарату або емоційно-вольової сфери.

Комунікативна функція образотворчої діяльності полягає в тому, що вона створює умови для спільної діяльності дітей з різними освітніми потребами. Колективні художні роботи, спільні проекти, тематичні виставки сприяють формуванню навичок співпраці, взаємодопомоги та прийняття. У процесі такої діяльності діти з типовим розвитком навчаються толерантному ставленню, а діти з ООП відчують себе повноправними учасниками освітнього процесу.

Ефективність образотворчої діяльності в умовах інклюзії значною мірою залежить від правильного педагогічного супроводу. Вихователь має враховувати індивідуальні можливості, темп діяльності, інтереси та емоційний стан кожної дитини. Важливими принципами організації є доступність, добровільність участі, варіативність завдань і позитивне підкріплення результатів діяльності.

Доцільним є використання нетрадиційних технік образотворчої діяльності, зокрема малювання пальцями, долоньками, губками, штампами, нитками, піском, піною. Такі техніки зменшують страх перед невдачею, не потребують точності рухів і сприяють формуванню впевненості у власних можливостях. Особливої уваги потребує створення емоційно безпечного середовища, у якому результат діяльності не оцінюється з позицій «правильно – неправильно», а сприймається як унікальне самовираження дитини.

Організація образотворчої діяльності в інклюзивному ЗДО передбачає тісну взаємодію між усіма учасниками команди психолого-педагогічного супроводу: вихователем, асистентом вихователя, практичним психологом, логопедом, дефектологом. Спільне планування занять дає змогу поєднувати освітні та корекційно-розвиткові завдання, забезпечувати системність і наступність педагогічного впливу.

Важливою є й співпраця з батьками, які можуть продовжувати художньо-продуктивну діяльність у домашніх умовах, підтримуючи інтерес дитини та закріплюючи набуті навички. Залучення родин до спільних творчих заходів сприяє формуванню партнерських відносин між ЗДО та сім'єю [3].

Отже, образотворча діяльність є потужним ресурсом інклюзивної освіти в закладі дошкільної освіти. Вона забезпечує умови для розвитку, самовираження та соціалізації дітей з особливими освітніми потребами, сприяє формуванню позитивного емоційного клімату в групі та розвитку толерантного ставлення серед усіх учасників освітнього процесу. Ефективне використання потенціалу образотворчої діяльності потребує професійної компетентності педагогів, індивідуального підходу до кожної дитини та тісної міждисциплінарної взаємодії.

Література

1. Canevska O., Akgün N. Art Therapy Approaches for Children with Special Educational Needs, 2022. URL: https://www.researchgate.net/publication/362405799_Art_Therapy_Approaches_for_Children_with_Special_Educational_Needs (дата звернення: 28.12.2025).

2. Сметаніна Т.М. Методи роботи в інклюзивній освіті на уроках з образотворчого мистецтва: *Інклюзія в мистецькій освіті: виклики, практики, перспективи*: Науково-методичний збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. Київ, 2019. С.105-113. URL: <http://arts-library.com.ua/jspui/bitstream/123456789/309/3/%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9A%D0%90%20%D0%86%D0%9D%D0%9A%D0%9B%D0%AE%D0%97%D0%86%D0%AF.pdf> (дата звернення: 28.12.2025).

3. Стець В.І. Основні напрямки роботи з сім'ями, які виховують дитину з порушеннями психічного розвитку. *Інклюзивна освіта: досвід і перспективи*: збірник матеріалів VI міжнародної науково-практичної конференції. Вінниця, 2019. С. 67-73. URL: https://uu.edu.ua/upload/Наука/Electronni_naukovi_vidannya/VSEI/inclusia_5.pdf (дата звернення: 03.01.2026).